

מאירס - ג'זינט - מכון ברזקדייל
MYERS - JDC - BROOKDALE INSTITUTE
مايرس-جوينت - معهد بروكديل

מרכז אנגלברג לילדים ולנוער

תכנית נוער עולה "מסיכון לסיכוי" ממצאי מחקר ההערכה

פאולה כאהן-סטרבצ'ינסקי ♦ ליאת ואזן-סיקרון ♦ דגנית לוי

המחקר נערך ביוזמת אשלים ומומן בסיועה

דוח מחקר

תמצית מחקר

מבוא

בני נוער עולים גילאי 12-18 עלולים להיקלע למצבי סיכון הנובעים משילוב בין משבר גיל ההתבגרות למשבר ההגירה. המודעות לכך הובילה להקמת ועדה בין-משרדית לטיפול בבני נוער עולים במצבי סיכון בראשות דוד ציוני, במטרה להכין תכנית אופרטיבית לטיפול בהם. לאחר כשנתיים, הגישה הוועדה הצעה להפעלת תכנית לאומית - נוער עולה "מסיכון לסיכון", אשר תציב מענים לצורכיהם הייחודיים. אף שלא נוסחה מטרה רשמית לתכנית, ניתן לומר ששאיפתה הייתה להביא לטיפול הולם במצבי הסיכון ולהגביר את מאמצי המניעה בקרב אוכלוסייה זו, באמצעות עבודה עם מגוון גורמים בקהילה הבאים במגע עם בני נוער עולים.

התכנית מופעלת באחריות המינהלת הארצית אשר גיבשה את עקרונות התכנית, קובעת את מדיניות התכנית, מאשרת את תכניות ההתערבות של כל יישוב ומאשרת תקציבים להפעלתן. המינהלת מְמַנָה רכוז ארצי, והוא כפוף לה. רכוז זה אחראי להקמה ולהפעלה של התכנית ביישובים. בכל יישוב מונתה מינהלת יישובית הפועלת באחריות הרשות המקומית. היא מגבשת תכניות התערבות ומעורבת בהפעלתן.

המינהלת הארצית המליצה על מספר תחומי פעילות, כמודל עבודה ראשוני:

- ♦ חיזוק השליטה בשפה העברית והחיבור למורשת ישראל במרכזי תרבות ופנאי.
- ♦ הרחבת העסקתם של מגשרים תרבותיים במרכזי מידע, ייעוץ ותמיכה לנוער בסיכון. מגשרים אלה מכירים את השפה והתרבות של בני הנוער העולים מתרבויות שונות.
- ♦ העסקת מדריכי נוער הדוברים את שפתם של בני הנוער העולים לשם איתור, ליווי ותמיכה של עוברי חוק.
- ♦ הכשרה ופיתוח כוח אדם ובניית כלים טיפוליים מתאימים בשירותים הקיימים.
- ♦ הרחבת פעילות עובדי שטח בשירותים הקיימים (קידום נוער, שירות לנוער וצעירים והשירות לנערה במצוקה), לשם איתור, ליווי וטיפול בנוער עולה בסיכון.
- ♦ קידום ועידוד הפצת תכניות מצליחות ביישובים נוספים, תוך מתן עדיפות לתכניות המשתפות את הוריהם ובני משפחתם של בני הנוער.

המלצות אלה אמורות להתבצע תוך שיתוף פעולה בין כל הגורמים הרלוונטיים המטפלים בבני נוער ומתוך ראייה מערכתית כוללת.

התכנית תוכננה לפעול כפיילוט בארבעה יישובים: אשקלון, נצרת עילית, חדרה ובית שמש כחלק מתכנית לאומית לנוער עולה. היא נערכה, תוכננה ומומנה על-ידי ועדה בין-משרדית (המינהלת הארצית) שכללה נציגים ממשרדי הקליטה, החינוך והרווחה, מעמותת "אשלים" ומהרשויות המקומיות. עמותת "ידידים" נבחרה להפעיל את הפרויקט בערים. בכל עיר, הפעילה את התכנית מינהלת יישובית (אשר כונתה בחלק מן הערים "ועדת היגוי יישובית" או "ועדה מקומית").

המרכז לילדים ולנוער במאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל התבקש להעריך את התכנית, את דרכי הפעלתה ואת תרומתה לבני הנוער העולים המשתתפים בה, לקראת קבלת החלטה האם להרחיב את יישום התכנית ליישובים נוספים.

מחקר ההערכה בוצע בשני שלבים, האחד ב-2004 והשני ב-2006, בשלוש ערים: חדרה, אשקלון ונצרת עילית.¹ מקורות המידע היו מגוונים וכללו בני נוער, מדריכים ורכזים בתכניות, וכן אנשי מפתח ברמת היישוב והמטה. הראיונות נערכו באמצעות כלי מחקר כמותיים ואיכותניים, וכללו מגוון נושאים: המאפיינים והצרכים של בני הנוער המשתתפים בתכנית; המענים שמציעה התכנית בכל עיר לבני הנוער העולים; המערך הארגוני ברמת היישוב וברמה הארצית; וכן, הצלחת התכנית באיתור בני נוער בסיכון ותרומתה לבני הנוער.

ממצאים

1. מאפייני התכנית ומטרותיה - תכנון מול ביצוע

לקראת יישום התכנית ברמה העירונית, המליצה המינהלת הארצית לכלול מספר תחומי פעילות במסגרת מטרות התכנית בכל עיר: מרכזי תרבות ופנאי (בהם יושם דגש לחיזוק ולשיפור השפה העברית), שימוש במגשרים תרבותיים, ליווי ותמיכה בנוער עובר חוק, פיתוח גישות רגישות תרבות בשירותים קיימים (כולל הכשרה והדרכה של עובדים בנוגע לנוער עולה), הרחבת עבודת השטח לשם איתור, ליווי וטיפול בנוער עולה בסיכון.

במקביל, בכל עיר הגישה המינהלת היישובית למינהלת הארצית, ובכלל זה מתן שירותים לכ-500 בני נוער מתוך כ-2,000 בני נוער עולים המתגוררים בכל אחת מהן. נמצאה הלימה בין התכנית לבין המלצות המינהלת הארצית.

בפועל, נמצא כי כשני שלישים (61%) מהתכניות פעלו ביישובים עוד טרם כניסת הפרויקט ונכללו תחת מטרות הפרויקט. בשלב הראשון, כ-40% מהתכניות היו פעילויות פנאי (כגון ספורט ואמנות) ו-35% היו תכניות חניכה שונות המופעלות על-ידי עמותות "ידידים" בתוך בתי הספר. פעילויות לתגבור לימוד ושיפור השפה העברית, מחד, ותכניות לנוער עובר חוק, מאידך, שני תחומים שהיו אמורים לתת מענים לנוער בסיכון גבוה יותר, הופעלו במינון נמוך מאוד.

בשלב השני של ההערכה נמצא כי בנצרת עילית ובאשקלון בוטלו חלק גדול מהפעילויות שהתקיימו בשלב הראשון של ההערכה וכי התכנית הצטמצמה לפעילות במסגרת מועדוני הנוער. הסיבה לכך הייתה קשיים תקציביים שנבעו מעיכובים בהעברת הכספים לרשויות (בשל סיבות ביורוקרטיות הקשורות בניהול השותפות הכספית של משרדי הממשלה). בחדרה, בניגוד לערים האחרות, השינויים היו מינוריים יחסית, משום שמקור המימון וההפעלה של התכנית בעיר היה הקרן לפיתוח חדרה.

---

¹ לפי התכנון, בית שמש הייתה אמורה להיכלל בתכנית, אך במהלך ההערכה היא פעלה בצורה חלקית בלבד, ובסופו של דבר, הופסקה הפעלתה.

2. אוכלוסיית היעד לעומת המשתתפים בפועל

התכנית אמנם יועדה לנוער עולה בסיכון, אך אוכלוסייה זו לא הוגדרה באופן ברור ומוסכם. אחת הטענות שעלו בערים הייתה שכלל בני הנוער נמצאים בסיכון, ועל אחת כמה וכמה העולים הסובלים גם מקשיי הגירה. וכך, נפתחה התכנית לקבוצה רחבה של בני נוער בעלי רמות שונות של קשיים בתפקוד הלימודי והאישי.

מאפייני בני הנוער המשתתפים בפעילות אינם מעידים על סיכון גבוה ברוב התחומים. בשני שלבי המחקר נמצא כי מרביתם לומדים בבתי הספר, ורובם אף במסגרת לימודית נורמטיבית במסלול עיוני או מקצועי, המוביל לבגרות. שיעורי ההיעדרות מבית הספר דומה לשיעור שנמצא בכלל האוכלוסייה היהודית. גם לגבי התנהגויות סיכון נמצא כי מעורבות המשתתפים בתכנית במעשי אלימות דומה לזו שבקרב כלל התלמידים היהודים. ממצאים אלה מהווים עדות נוספת לכך שהתכנית לא הצליחה להגיע לאוכלוסיות בסיכון רב יותר, אף שפותחה ונהגה מתוך רצון להתמודד גם עם בני נוער אלה. יחד עם זאת, יש לציין כי הנתונים לגבי שתיית משקאות אלכוהוליים הראו אחוזים גבוהים יותר מסקר ארצי על בני נוער (הראל ואחרים, 2002).

עוד פער בין אוכלוסיית היעד לאוכלוסיית המשתתפים בפועל הוא שיעורם היחסי של בני נוער ישראלים ותיקים בתכנית. מממצאי שני שלבי המחקר עולה שכרבע מבני הנוער בתכנית הם ילידי הארץ. סוגיה זו הועלה בוועדות העירוניות ובמינהלת הארצית. חברי הוועדות התייחסו לחשיבות במתן מענים גם לנוער ותיק, וכן בצורך להימנע מהגדרות סטיגמטיות שירתעו נוער עולה מלהגיע לתכניות הכלולות במסגרת הפרויקט. יחד עם זאת, עולה השאלה אם מלכתחילה הייתה כוונה לקלוט במסגרת התכנית מספר כה גדול של בני נוער ילידי הארץ.

3. בני הנוער בפעילות: דפוסי השתתפות, שביעות רצון ותרומות

דפוסי השתתפות בפעילות

באופן כללי, נרשמה השתתפות ערה של בני הנוער בפעילויות. בני הנוער הגיעו לפעילות המועדונים מספר פעמים בשבוע, ל-4.5-6 שעות בשבוע בממוצע. רובם השתדלו להגיע לפעילות ברציפות, אך, שליש מבני הנוער בחדרה ו-15% מבני הנוער בערים האחרות דיווחו כי לא הגיעו לפעילות במשך מספר שבועות עד מספר חודשים, ברוב המקרים כתוצאה מעיסוקים אחרים או צורך ללמוד. בשלב הראשון נמצא פער בין מספר בני הנוער הרשומים בתכניות לבין מספר המגיעים בפועל.

המידה שבני הנוער רואים בפעילויות הזדמנות למפגש חברתי נבחנה אף היא. הממצאים מלמדים ש-40%-50% מבני הנוער מגיעים רק/גם כדי להיות עם חברים ולדבר עם מדריכים. רובם מבליים זמן משמעותי ביצירת הקשר עם החברים והמדריכים: כל יום או כמעט כל יום עד יומיים או שלושה בשבוע.

שביעות הרצון

בני הנוער שיבחו את יחס צוות העובדים בתכנית. במסגרת הפעילות הביעו בני הנוער הערכה לנגישות הרגשית של העובדים, לזמינותם ולהיותם כתובת לפנייה בעת הצורך. רוב בני הנוער (כ-85%) העריכו גם את האווירה הנעימה בפעילויות וכ-90% דיווחו כי באופן כללי הם מרוצים מהפעילות. יש לציין כי

בני הנוער יוצאי אתיופיה בעיר חדרה היו פחות מרוצים מיחס חברי הצוות ומזמינותם, העריכו פחות את הפעילות, וכן, פחות נטו ולהמליץ לחבריהם על הפעילות. ממצא זה מעלה את הצורך לבחון אם ישנו יחס שונה או האם יש צורך בהתאמה תרבותית לצרכים של אוכלוסייה זו.

תרומות התכנית

על-פי דיווח בני הנוער, התרומה המרכזית של הפעילות בכל הערים היא לאיכות שעות הפנאי, ממצא העולה בקנה אחד עם אופי הפעילות במועדונים (העשרה ופנאי). אחוזים לא מבוטלים (45%-60%) דיווחו על תרומה רגשית או על מענה טיפולי בעבורם שכללה עזרה בהתמודדות עם קשיים, ייעוץ ותמיכה. אחוזים נמוכים יחסית דיווחו על תרומה בתחום הלימודי (20%-41%), ממצא העולה בקנה אחד עם המענים הדלים שניתנו בתחום זה.

גם הרכזים נשאלו על תרומות התכנית לבני הנוער ונמצאה התאמה בין דיווחם לדיווח בני הנוער, כלומר התרומות העיקריות שצוינו על ידם היו מתן מענים בשעות הפנאי וכן התרומה החברתית והתמיכה הרגשית.

4. דפוסי העבודה ברמת הישוב

באשקלון ובחדרה מונו רכזים יישובים, אשר מילאו את התפקיד בנוסף למשרתם המלאה, דבר שפגע ביכולתם של היישובים לקדם ולפתח את יישום התכנית.

שיתופי פעולה ברמה העירונית נבחנו לאור אחת המטרות של התכנית לאגד לשולחן עבודה את כל הגורמים הרלוונטיים לטיפול בנוער עולה. בחדרה ובנצרת עילית הייתה קיימת תשתית של שיתופי פעולה בין שירותים מרכזיים ביישוב עוד טרם הפעלת התכנית מסיכון לסיכוי, ובעקבות הפעלתה - הועמקו שיתופי פעולה אלה. באשקלון חל שיפור במצב שיתופי הפעולה הבין-ארגוני בין שני שלבי המחקר. אך, עם זאת, מדיווחי אנשי מפתח ביישוב התברר כי נבנו שיתופי פעולה מוגבלים בהיקפם ובמטרתם וכי הדיונים היו בעיקר סביב בעיות תקציביות ואדמיניסטרטיביות. לדבריהם, הפורום כמעט שלא שימש את המשתתפים בו כמקום להתייעצות הדדית ודיון מקצועי. כמו כן, הייתה בעיה של נתק בין החלטות הוועדה העירונית לבין השטח, דבר שהקשה על יישום ההחלטות של הוועדה בפועל.

במסגרת הערכת התכנית נבחן נושא תיאום הטיפול בין השירותים ברמת הפרט, אשר נועד לצורך קביעת תכנית טיפולית וכדי לבחון האם הטיפול הולם את צרכי הנער או הנערה. לפי הדיווחים, בשלב הראשון של ההערכה לא נערך תיאום טיפול בין השירותים. בשלב השני דיווחו רכזי התכנית על שיפור בהעברת המידע. בין כרבע ליותר משליש מבני הנוער בערים השונות דיווחו שהופנו דרך הפעילות לשירותים. יחד עם זאת, לא נקבעו נוהלי עבודה מסודרים לגבי תיאום הטיפול בין השירותים ולגבי הפניות הדדיות. מכאן עולה אפוא הצורך למסד קשרים אלה.

5. עבודת המינהלת הארצית

במינהלת הארצית היה ייצוג מקצועי ומשרדי רחב של הגורמים האחראים לטיפול בבני נוער עולים ושיתוף פעולה לצורך תיאום העבודה. אולם, עלו מספר קשיים בעבודת המינהלת: חברי המינהלת לא

השתתפו בפגישותיה באופן סדיר, וכן, הופיעו לפגישות נציגים שמידת ההשפעה והאחריות שלהם במערכת אינה ברורה. וכך, לא תמיד הועברו החלטות המינהלת לשטח. כמו כן, הקשיים הכלכליים שהתכנית נקלעה אליהם גרמו להתמקדות-יתר בצד הביורוקרטי-תקציבי בישיבות, ופחות - בשיח המקצוע. בעיה זו עלתה גם במינהלות היישוביות.

ממצא בולט לגבי עבודת המינהלת מול העמותה המפעילה "ידידים" הוא כי הן לא תיאמו ציפיות באשר להגדרת התפקיד ולתחומי האחריות של העמותה כארגון מפעיל. כמו כן, הרכז הארצי ייצג בו-זמנית את המינהלת הארצית ואת עמותת "ידידים" שהיא ארגון עצמאי אשר הפעיל חלק מפעילויות התכנית. על כן, לעתים נוצרה תחושה של ניגוד אינטרסים בין שני ה"כובעים".

6. יישום תכנית כוללנית לנוער עולה בסיכון - תרומות וקשיים

מדיווח בני הנוער על דפוסי השתתפותם בתכנית, וכן, משביעות רצונם הגבוהה ותפיסתם את תרומת התכנית מתבררות נקודות החוזק של התכנית: היא מציעה למשתתפים מגוון פעילויות העשרה ופנאי והמועדונים משמשים מקום שהות בשעות הפנאי. כמו כן, המועדונים משמשים מקום לקיום יחסי גומלין בין בני הנוער לבין עצמם וליחסי גומלין וליצירה של קשרים משמעותיים בינם לבין מבוגרים משמעותיים וזמינים. כמו כן, ביחס לעבודה בין השירותים נמצא שהתכנית העלתה את המודעות לחשיבות של שיתוף הפעולה ושל הדיאלוג, ובחלק מהערים אף הצליחה להעמיק שיתופי פעולה, ולהגביר החלפת מידע בין השירותים.

אולם, נקודות חוזק אלה מתגמדות לאור הקשיים בהגשמת השאיפה ליצור תכנית מטרייה כוללנית לנוער עולה בסיכון. היישום בפועל לקה בחסר, בעיקר בגלל קשיים תקציביים שגרמו לדלדול, ואף לביטול, של פעילויות רבות בערים שונות. וכך, מהניסיון ליצור תכנית כוללנית עם מגוון מענים, נותרו מועדונים ו"בתים חמים" לבני נוער, המתמקדים כאמור בפנאי והעשרה. מספר בני הנוער המגיעים אליהם נמוך יחסית, בהשוואה למספרם בתכנון (כ-500 בני נוער בכל עיר) ולמספר בני הנוער העולים בערים אלו בכלל (כ-2,000 בני נוער בכל יישוב, לפי דיווח המינהלות היישוביות בהצעות הפרויקט שהוגשו). כמו כן, נוצר חוסר אמון בין המערכות הפועלות ברשויות לבין המינהלת הארצית והעמותה המפעילה, דבר שהקשה על הוצאה לפועל של התכנית.

אתגרים וכיווני פעולה

הגדרת אוכלוסיית היעד של התכנית

הגדרת אוכלוסיית היעד של התכנית בצורה ברורה ומוסכמת תאפשר התאמת מענים טובה יותר וניצול יעיל יותר של משאבים.

גיבוש מנגנונים ליישום תפיסת התכנית לספק מענים כוללניים לבני נוער עולים

תכנית "מסיכון לסיכוי" נבנתה מתוך תפיסה שהמענה לבני נוער עולים בכלל, ואלה מהם המצויים בסיכון בפרט, צריך להיות כוללני ולהתייחס למספר תחומי חיים בעת ובעונה אחת, כגון: שפה, למידה, פנאי והשתלבות חברתית. אולם, ממצאי המחקר מצביעים בבירור שתפיסה זו לא תורגמה לתכנית פעולה ראויה לעשייה בשטח.

שילוב תכניות לשיפור העברית ולתגבור לימודי בין המענים הניתנים בתכנית

כאמור, הוועדה הבין-משרדית שהגתה את התכנית הצביעה על בעיה, שהעלו גם בני הנוער שנבדקו, בשליטה בשפה העברית כאחד הגורמים העיקריים לקושי בשילובם של בני נוער עולים בחברה ובשילובם הלימודי. אף שהוועדה המליצה לשלב לימודי עברית בין תחומי הפעילות בתכנית, הממצאים מורים כי רק בני נוער מעטים קיבלו מענים בתחום זה. לאור הקשיים שחווים בני הנוער והשאפה ליצור תכנית כוללת בעבורם, עולה צורך לשלב גם מענים חשובים אלה כחלק אינטגרלי מהתכנית.

גיבוש דפוסי עבודה בין המינהלת הארצית לעמותה המפעילה

לאור קשיים שעלו בנוגע לתפקוד המינהלת הארצית והעמותה המפעילה עולה צורך בתיאום ציפיות ובקביעת תחומי אחריות ברורים ויעדי עבודה אופרטיביים לכל אחת מהן מול היישובים. בתהליך זה כדאי להתייחס לתפקידה של העמותה בהבניה של המינהלת היישובית. כמו כן, בעת בחירת העמותה המפעילה, חשוב שהמינהלת הארצית תבחן את מידת ההלימה בין תחום ההתמחות של העמותה לבין אופי התכנית ודרישותיה.

לגבי דפוסי העבודה של המינהלת הארצית, יש להתייחס למספר סוגיות:

- ♦ אנשי המקצוע היושבים במינהלת ויכולתם להשפיע על המערכת שהם מייצגים.
- ♦ אופי הנוכחות בישיבות (חובה או רשות) והאפשרות של כל נציג לשלוח מחליף מטעמו.
- ♦ דרכי העברת המידע של הנציגים לרפרנטים העובדים בשטח או באגפים שונים בעירייה.
- ♦ בדיקה והסכמה על התשומות התקציביות והמקצועיות של כל אחד מהנציגים.

בנוסף, עולות מספר שאלות ודילמות ביחס לתפקיד העמותה ולתחומי אחריותה:

- ♦ האם העמותה צריכה לפקח על העבודה בשטח או ליעץ ולהנחות מבחינה מקצועית את הגורמים הרלוונטיים ביישוב?
- ♦ האם העמותה צריכה לתת תשומות ליישובים במידה שווה או להתייחס לשונות בין היישובים, בהתאם לצורך ולמבנה היישוב?
- ♦ האם עמותה מפעילה של הפרויקט יכולה גם להפעיל תכניות שלה במסגרתו? אם כן, האם יש הגבלה על מספרן או על סוגי התכניות שניתן להפעיל?
- ♦ מי אחראי ליידע את היישובים בנוגע לתקציבים קיימים או לתקציבים שמתעכבים העומדים לרשות הפרויקט? האם מדובר בתפקיד העמותה או שמא המינהלת הארצית צריכה לקחת על עצמה את התפקיד ולדאוג שהמידע יגיע לשטח?

מנגנוני תיאום

יש צורך בקביעה של מנגנוני תיאום ברורים ומקובלים על כל הגורמים לצורך טיפול אישי בנער או בנערה.

הפקת לקחים מהקשיים התקציביים

יש להפיק לקחים מהקשיים התקציביים שהתגלעו במסגרת הפרויקט ולנסות להימנע ממצבים דומים בעתיד, באמצעות תיאום ציפיות ועדכון היישובים, וכן קבלת החלטות לגבי תכנית פעולה במידה שיתעוררו קשיים אלה.

קידום האחריות היישובית

יש צורך בעבודה משמעותית יותר בקידום לקיחת האחריות היישובית. בהקשר זה יש לדאוג לתכנון מוקדם יותר, ארוך-טווח, להעברה מסודרת של הפרויקט לידי הרשות המקומית. לאור אי-הבנות בין המינהלת הארצית לעמותה המפעילה ביחס לאחריות על תהליך זה, יש להחליט מראש על הגוף שיפעיל ויקח אחריות על תהליך זה. כמו כן, יש לבחון את מידת הידע והניסיון בהוצאה לפועל של תהליך ההסברה ואת העדכון של הגופים הרלוונטיים בנוגע לתהליכים ושינויים יישוביים; לדוגמה, האם יש צורך במשוב תקופתי מכל רשות לגבי עמידתה ביעדים?

הממצאים הוצגו בפני ועדת ההיגוי של המחקר ובפני בכירי המשרד לקליטת עלייה, ושימשו בסיס בשיקולי תקצוב התכנית וחלוקת המשאבים. הממצאים הוצגו גם בפני הצוותים המקומיים בשלוש הערים בשני שלבי מחקר לצורך שיפור וקידום התכנית.

המחקר נערך ביוזמת אשלים ומומן בסיועה.

תוכן עניינים

1.....	מבוא
2.....	מערך המחקר
2.....	1. מטרות המחקר
2.....	2. אוכלוסיית המחקר
2.....	3. שיטות המחקר
4.....	ממצאים
4.....	1. מאפייני התכנית והפעלתה
7.....	2. מאפייני בני הנוער המשתתפים בתכנית
11.....	3. בני נוער מנותקים
11.....	4. בני הנוער העובדים
12.....	5. השתלבות חברתית ופעילות פנאי
12.....	6. התנהגויות סיכון
13.....	7. קשר בין בני הנוער לשירותים
13.....	8. דפוסי השתתפות של בני הנוער בפעילות ושביעות רצון
20.....	9. תרומות התכנית לבני הנוער
24.....	10. דפוסי עבודה בין שירותים במסגרת התכנית
30.....	11. קשיים ביישום התכנית ודרכי ההתמודדות עמם
35.....	אתגרים וכיווני פעולה
35.....	1. הגדרת אוכלוסיית היעד של התכנית
35.....	2. גיבוש מנגנונים ליישום תפיסת התכנית לספק מענים כוללניים לבני נוער עולים
35.....	3. שילוב תכניות לשיפור העברית ולתגבור לימודי בין המענים הניתנים בתכנית
35.....	4. גיבוש דפוסי עבודה בין המינהלת הארצית לעמותה המפעילה
36.....	5. מנגנוני תיאום
36.....	6. הפקת לקחים מהקשיים התקציביים
36.....	7. קידום האחריות היישובית
37.....	ביבליוגרפיה
38.....	נספח א': התכניות שהופעלו ביישובים השונים
39.....	נספח ב': תחומי פעילות בתכנית "מסיכון לסיכוי" לפי יישוב ושלבי המחקר
40.....	נספח ג': מאפייני בני הנוער המשתתפים בתכנית

רשימת לוחות

- לוח 1 : מאפיינים סוציו-דמוגרפיים של בני הנוער, לפי יישוב - שלב א' 8
- לוח 2 : מאפייני משפחות בני הנוער, לפי יישוב 9
- לוח 3 : דפוסי השתתפות בני הנוער בפעילויות התכנית, לפי יישוב 14
- לוח 4 : דפוסי השתתפות בפעילות בה השתתף הנער בעת הריאיון, לפי יישוב 15
- לוח 5 : השתתפות בני הנוער בפעילויות התכנית, לפי מין ויישוב 17
- לוח 6 : השתתפות בני הנוער בפעילויות התכנית, לפי גיל ויישוב 17
- לוח 7 : השתתפות בני הנוער בפעילויות התכנית, לפי מוצא ויישוב 18
- לוח 8 : הערכת הנער את המדריכים, לפי יישוב 18
- לוח 9 : הערכת הנער את הפעילות, לפי יישוב 20
- לוח 10 : תרומות הפעילות לפי דיווח הנער, לפי יישוב 21
- לוח 11 : תרומה לימודית לבני נוער עם קשיים לימודיים, לפי יישוב 22
- לוח 12 : שינויים שבני הנוער דיווחו כי התחוללו בעקבות השתתפות בפעילויות השונות
וסוג השינוי, לפי עיר 23

לוחות בנספחים

- לוח ג1 : השליטה בשפה העברית של בני הנוער העולים, לפי יישוב 40
- לוח ג2 : מאפייני בני הנוער הלומדים והישגיהם הלימודיים, לפי יישוב 40
- לוח ג3 : תחושות ניכור כלפי בית הספר (מדד מסכם) : השוואה בין ממצאי הסקר הנוכחי
וממצאי סקרים נוספים 41
- לוח ג4 : היבטים שונים של השתלבות חברתית של בני הנוער העולים, לפי יישוב 41
- לוח ג5 : שילוב בין בני נוער עולים וישראלים ותיקים, לפי יישוב 42
- לוח ג6 : השתתפות במעשי אלימות, לפי יישוב ומין 42
- לוח ג7 : שתיית אלכוהול ושימוש בסמים, לפי יישוב ומין 42
- לוח ג8 : קשר עם שירותים בקהילה, לפי מוצא 43